

2. Малиняк, Б. С. Інвестиційна складова державного та місцевих бюджетів України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. кандидата екон. наук : 21.12.07 / Б. С. Малиняк ; [Тернопільський національний економічний університет]. – Т., 2007. – 21 с.
3. Длугоканская, К. А. Направления бюджетной политики Украины в сфере государственных расходов [Текст] / К. А. Длугоканская, Л. А. Кравченко // Культура народов Причерноморья. Научный журнал. – 2011. – №209. – С. 56-58. Квартальні розрахунки валового внутрішнього продукту України за 2001-2011 роки [Електронний ресурс] : Державна служба статистики України. Статистичний збірник. – За ред. І.М. Нікітіної. – Київ, 2012. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/
4. Статистичний щорічник України за 2011 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – За ред. О.Г. Осауленка. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2012. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/
5. Виконання Державного бюджету. Річний звіт (2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012) [Електронний ресурс] : Державна казначейська служба України. – Режим доступу : www.treasury.gov.ua/

Боровський В.Н., Терещенко Л.І.

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО КАРТКОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Прагнення України до вступу в Європейське співтовариство вимагає удосконалення банківської системи і культури платежів. Зокрема це стосується розширення розрахунків за допомогою банківських платіжних карток. В статті розглянуто сучасний стан розвитку ринку банківських платіжних карток, недоліки та переваги розвитку цього бізнесу в Україні. Особливість цієї статті полягає в тому, що автор досліджує тенденції розвитку ринку платіжних карток. Автор припускає та досліджує, що негативно впливає на розвиток безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток в Україні та з проведеного дослідження робить висновки, які заходи треба робити для розвитку ринку платіжних карток у майбутньому.*

***Ключові слова:** банківська платіжна картка, банкомат, платіжний, термінал, безготівкові операції, банківська система.*

***Аннотация.** Стремления Украины к вступлению в Европейское содружество требует усовершенствование банковской системы и культуры платежей. В частности это касается расширения расчетов с помощью банковских платежных карточек. В статье рассмотрено современное состояние развития рынка банковских платежных карточек, недостатки и преимущества развития этого бизнеса, в Украине. Особенность этой статьи заключается в том, что автор исследует тенденции развития рынка платежных карточек. Автор допускает и исследует, что негативно влияет на развитие безналичных расчетов с использованием платежных карточек в Украине и из проведенного исследования делает выводы, какие мероприятия нужно делать для развития рынка платежных карточек в будущем.*

***Ключевые слова:** банковская платежная карточка, банкомат, платежный, терминал, безналичные операции, банковская система.*

***Summary.** Desire of Ukraine to integrate European community requires improvement of the banking system and payment procedures. Particularly, it concerns to enlargement of payments by using banking cards. The article discussed the current situation of the market of payment cards, advantages and disadvantages of this business in Ukraine. The peculiarity of this article is that the author examines trends of the payment card market development. The author assumes and explores, what in fact hampers the development of cashless payments in Ukraine, and based upon research, he concludes what should be done for the development of the payment card market in the future.*

***Keywords:** bank debit card, ATM, payment, terminal, non-cash transactions, the banking system.*

Вступ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що прагнення України до вступу в Європейське співтовариство вимагає удосконалення банківської системи і культури платежів. Зокрема це стосується розширення розрахунків за допомогою банківських платіжних карток. Адже на сьогодні банки завойовують ринок платіжних карток здебільшого за рахунок запровадження на підприємствах карткових зарплатних, пенсійних та інших проектів, але використання банківських платіжних карток на території України можливе ще не всюди.

На сьогоднішній день банківська система України досить швидко впроваджує картки міжнародних платіжних систем. Українські банки зацікавлені в розвитку міжнародних платіжних систем, адже, випуск міжнародних банківських карток дозволяє здійснити інтеграцію у світову систему банківських послуг, підняти імідж банку, завоювати ринок та залучити додаткових клієнтів. Банк, взявши участь у міжнародній картковій системі дає можливість опанувати новітні банківські технології, використовуючи могутню інфраструктуру для здійснення розрахунків у глобальних масштабах. Але реалізація цих напрямів вимагає значних капіталовкладень у програмне забезпечення банків, банкоматів, платіжні термінали, телекомунікаційні мережі та ін., а також реконструкцію суміжних сфер торгівлі та послуг.

Мета статті

Метою даної роботи є дослідження стану розвитку ринку платіжних карток та розкриття сучасних проблем які впливають на даний ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемою розвитку ринку платіжних карток займалися В.І. Міщенко[1], В.М. Котечков [2], О.М. Роїна [3] та інші.

У своїх роботах автори звертали увагу на сучасний стан ринку платіжних карток України, його динаміку та проблеми, які виникають внаслідок його розвитку. Також вони звертають увагу на питання, що стосуються перспектив розвитку платіжних карток різного типу та дослідження оптимальної інфраструктури, яка зможе задовольнити потреби власників платіжних карток.

Викладення основного матеріалу дослідження

Сьогодні спостерігається гостра конкуренція банків щодо їхньої боротьби за нові сегменти ринку карткового бізнесу. Зацікавленість клієнтів у надійному і зручному засобі розрахунку стимулює діяльність банків у наданні різноманітних якісних послуг і продуктів. За допомогою карток клієнти можуть отримувати заробітну плату та пенсію, розраховуватися в торговельних мережах, замовляти та оплачувати найрізноманітніші послуги, здійснювати банківські перекази та одержувати кредити.

Банківська платіжна картка – це пластиковий ідентифікаційний засіб, за допомогою якого його держателеві дається змога здійснювати операції сплати за товари, послуги та отримувати готівкові гроші. Вона є спеціальним платіжним інструментом, що здійснює функцію засобу ідентифікації, держатель якого ініціює переказ грошей із відповідного рахунка платника або банку, а також здійснює інші операції, передбачені договором [4].

В свою чергу, банківські платіжні картки розподіляються на різні класи, орієнтовані на певні види соціальних груп клієнтів. Наприклад, основні класи – це такі як VISA – Classic та Gold; MasterCard – Mass та Gold,

American Express – Green та Gold. Також існують картки таких класів як: Platinum, Silver та інші. Вибір кредитної картки того чи іншого класу для користувача є передусім питанням престижу та істотно впливає на комплекс додаткових послуг і на розмір страхового депозиту (незнижуваний залишок), що вноситься при отриманні картки. Останнім часом корпоративні картки теж почали поділяти на класи: Business картки (картки для компаній малого бізнесу) та безпосередньо Corporate картки (середній та великий бізнес).

З'явившись в середині минулого століття, банківські картки набули поширення в більш як 200 країнах світу і стали невід'ємним атрибутом цивілізованої людини.

На сьогоднішній день банківські картки виступають ключовим елементом електронних банківських систем, та все більш активно витісняють звичні чекові книжки та готівку. Також операції з банківськими платіжними картками, з одного боку, розширюють спектр послуг банку, а з іншого – є потужним джерелом ресурсів як в іноземній, так і в національній валютах.

Власник банківської платіжної картки має цілу низку переваг перед готівкою: надійність збереження власних коштів при втраті платіжної картки, достатньо тільки повідомити банк про втрату картки; зручність при розрахунку за певні товари чи послуги, як і в нашій країні, так і за кордоном, оскільки автоматична конвертація здійснюється за більш вигідним курсом, ніж в обмінних пунктах та можна проконтролювати свої витрати.

Також у власників платіжних карток нещодавно з'явилася ще одна можливість оплачувати рахунки, не виходячи із дому.

У сучасних умовах важливою проблемою постає виявлення тенденцій розвитку ринку платіжних карток. Український картковий ринок швидко розширюється за рахунок нових держателів карток, емітентів, а також точок обслуговування, але існує проблема у визначенні пріоритетів карток різного класу, які мають властивості, що найбільшою мірою задовольняють споживачів України. Також проблемою сучасної української економіки є удосконалення грошово-кредитної системи, яка певною мірою залежить від організації та розвитку банківських платіжних документів, зокрема пластикових карток.

На розвиток безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток негативно впливають: низький рівень купівельної спроможності населення; незацікавленість населення в користуванні платіжними картками; недостатній розвиток інфраструктури обслуговування платіжних карток; значні капіталовкладення для впровадження карткових розрахунків; додаткові витрати торговців на придбання та обслуговування обладнання, навчання персоналу. [5]

На 1 січня 2012 року загальна кількість платіжних карток, які знаходяться в обігу, становила понад 57 893 тис. од., із них кількість платіжних карток, за якими була здійснена хоча б одна операція протягом року, дорівнювала близько 34 850 тис. од. Через рік, тобто, 1 січня 2013 року кількість активних карток зменшилася до 33 106 тис. од., але кількість карток в обігу навпаки зросла до 69 826 тис. од. [6].

Дивлячись на ці дані можна побачити, що зі збільшенням карток в обігу збільшується і кількість неактивних карток. Це пояснюється тим, що суспільство має низьку довіру стосовно карткової платіжної системи. Лідером серед першої групи банків за випуском платіжних карток є ПАТ КБ «ПриватБанк», станом на 1 січня 2013 року року він випустив понад 35 836 092 од. карток, АТ «Ощадбанк» – 10 181 427 од. карток, АТ «Райффайзен Банк Аваль» – 4 043 138 од. карток, АТ «Дельта Банк» - 1 458 875, ПАТ «Укрсоцбанк» – 1 440 069 од. карток, ПАТ «ПУМБ» – 1 242 043 од. карток, АТ «УкрСиббанк» – 1 172 592 од. карток, ПАТ «Промінвестбанк» – 931 081 од. карток, ПАТ «Банк Руский Стандарт» – 899 923 од. карток, ПАТ КБ «Надра» – 846 286 од. карток та ін. [5].

Лідером серед областей України по використанню кількості платіжних карток та інфраструктури їх обслуговування станом на 01.01.2013 р. є Київська область, в даній області нараховується 4 430 917 од. використаних карток та 4 566 од. використаних банкоматів. У Дніпропетровській області кількість використаних карток – 3 378 580 од., а банкоматів – 3 399 од., У Донецькій області кількість

використаних карток – 3 245 953 од., а банкоматів – 3 582 од. Стосовно банкоматів, то Донецька область по використанню банкоматів перевищує Дніпропетровську область на 183 од. банкоматів. У Харківській області кількість використаних карток становить 1 915 083 од., а банкоматів – 2 087 од., за нею Львівська область, кількість використаних карток – 1 547 100 од., а банкоматів 1 704 од., Луганська, кількість використаних карток становить 1 538 273 од., а банкоматів – 1 526 од. Тут також слід зауважити, що Львівська область по кількості використаних карток перевищує Луганську на 8 827 од., а по використанню банкоматів перевищує на 178 од. та ін. [6].

В період з 1 січня 2008 року по 1 січня 2010 року рівень випуску платіжних карток мав тенденцію до зниження, тобто з 41 162 тис. од. зменшився до 29 104 тис. од., а в період 2011 року рівень платіжних карток почав поступово зростати, і на 01.01.2012 року кількість платіжних карток складала 34 850 тис. од. За період з 01.01.2012 по 01.01.2013 року кількість платіжних карток зменшилась до 33 106 од. Що на 5 % нижче в порівнянні з попереднім роком [6].

Варто відзначити також значне зростання торгівельних терміналів – на 41,4%, до 133,97 тис., що пов'язане зі вступом до 2012 р. через постанову Кабміну про забезпечення торговцями можливості розплатитися платіжними картами. Кількість банківських терміналів на 1 січня 2013 р. склала 28,76 тис., що на 0,1% менше, ніж роком раніше.

Збереглася в Україні і динаміка розвитку мережі банкоматів. У 2012 р. її зростання склало 9,6% (9,4% – в 2011 р.), загальна кількість банкоматів по країні досягла 36,15 тис.од. Одним з недоліків є те, що використання банківських платіжних карток на території України ще не розповсюджено, оскільки ринок цих послуг у нас ще знаходиться на стадії розвитку, а це призводить до того, що цими "благами цивілізації" можуть користуватися підприємства й фізичні особи тільки у великих населених пунктах. Ще одним недоліком є те, що певні типи карток можуть обслуговуватися лише в певних банкоматах. Також ще не всюди в торгівельних мережах можна зустріти банкомати та платіжні термінали, що так необхідні.

До недоліків банківських платіжних карток можна віднести вплив на них природних чинників: перепад температури, волога, прямі сонячні промені, механічні навантаження. Якщо власник платіжної картки забув або втратив РІП-код, деякі банки беруть додаткову плату, можливі взломи комп'ютерних мереж банку хакерами, перехоплення даних про банківські платіжні картки і його власників при розрахунках через мережу Internet. Залежно від використання банківських платіжних карток операції за їх допомогою можна поділити на готівкові та безготівкові. Тобто, якщо не знімаючи з картки грошових коштів, здійснюються розрахунки (або інші операції), то такі операції є безготівковими.

Найбільш популярною операцією з картою є зняття готівки через банкомат (86,6%). На другому місці зі значним відривом – зняття готівки через касу банку (36%). При цьому частка користувачів цих операцій з часом має тенденцію до незначного зменшення, на відміну від третьої за популярністю операції – оплата товарів і послуг в магазинах (17,6% у 2010 році порівняно з 13,6% у 2008 році) [6].

В третьому кварталі 2011 року кількість операцій з використанням спеціальних платіжних засобів, емітованих українськими банками становила 220 млн. од. З них: отримання готівки – 165 млн. од., а безготівкових платежів – 55 млн. од. на суму 152 629 млн. грн. Звідси видно, що все ж таки суспільство надає перевагу готівці.

Серед основних причин некористування картою для оплати в точках продажу, за словами респондентів є те, що суспільство віддає перевагу готівці (42%), далі зі значним відривом – мала кількість магазинів, що приймають картки, якими володіють респонденти [6].

В свою чергу не всі банки зацікавлені щодо повного переходу населення до платіжних карток. Це можна пояснити тим, що з одного боку, комісія за зняття готівки у власній мережі банкоматів дорівнює нулю, а з іншого – жодна з фінансових компаній не може своєю інфраструктурою цілком задовольнити потреби власників своїх карт.

Висновки

Отже, з проведеного дослідження, можна зробити висновок, що всі ці проблеми негативно впливають на розвиток ринку платіжних карток і певною мірою призупиняють його.

Таким чином, для розвитку ринку платіжних карток перш за все необхідно викликати довіру спільноти, підвищити ефективність карткових технологій за допомогою маркетингу фінансових послуг із забезпечення торговельно-сервісних підприємств консультаціями і супроводженням у процесі обслуговування за платіжними картками, безоплатним наданням витратних матеріалів та обладнання протягом усього періоду співпраці, проведенням навчання з персоналом тощо. Максимально захистити банківську платіжну систему від не санкціонованого доступу комп'ютерних мереж банку. Боротьба зі шахрайством ефективна тоді, коли є колективна безпека. Будь-який окремо взятий банк повністю вирішити цю проблему не зможе. Тому постає питання взаємодії з правоохоронними органами, Українською міжбанківською асоціацією членів EuroPay International (СМА), банківськими установами з питань ризиків, які виникають у картковому бізнесі, а також участь у семінарах, форумах СМА, міжнародних платіжних систем, інших організацій щодо безпеки карткових проектів. Також необхідно дещо спростити або вдосконалити механізм користування платіжними картами, так як для людей похилого віку цей механізм є не дуже зручним, розробити захист пристроїв, а особливо у торгівельних мережах, бо ще не всюди можна розраховуватись платіжною картою.

Цей аналіз необхідний так як український картковий ринок дуже динамічний: змінюються лідери, з'являються нові продукти і технології, незмінним залишається лише одне – він швидко розширюється за рахунок нових держателів карток, емітентів і точок обслуговування, але все ще не в достатній кількості.

Для багатьох комерційних банків пластиківі картки стали новим напрямом бізнесу, ефективним фінансовим інструментом.

Джерела та література:

1. Міщенко, В. І. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг [Текст] / В. І. Міщенко, Г. В. Юрчук. – К. : Знання, 2003. – 304 с.
2. Кочетков, В. М. Основи аналізу банківської діяльності [Текст] / В. М. Кочетков. – К. : Тов. “Кондор”, 2007. – 281 с.
3. Роїна, О. М. Банківська діяльність в Україні [Текст] : нормативні документи / О. М. Роїна. – К. : Знання, 2007. – 234 с.
4. Орлюк О. П. Фінансова енциклопедія [Текст] / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
5. Катюха К. О., Успенко В. І. Аналіз стану та розвиток ринку платіжних карток // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2012. – № 2(18)
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219. – 20.02.2013г.
7. http://www.gfk.ua/public_relations/press/press_articles/006820/index.ua.html

Боровская Л.В., Хабусева А.Ш.

УДК 336.27

ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЕ КРЕДИТОВАНИЕ И ЕГО РАЗВИТИЕ В УКРАИНЕ

***Аннотация.** В статье обосновано и сформулировано понятие потребительского кредитования. Описана структура и охарактеризованы составляющие оценки этого процесса.*

Выявлено, что в теории потребительского кредитования существуют белые пятна.

Определено, что, изучение системы кредитования физических лиц является необходимым, прежде всего, относительно задач, которые стоят перед коммерческими банками.

Проведен анализ динамики и структуры банковских потребительских услуг.

Выявлены причины недостаточного внимания украинских коммерческих банков.

Исходя из практического опыта автора разработаны основные направления развития потребительского кредитования в Украине.

***Ключевые слова:** менеджмент; банковские услуги; финансовое состояние; показатели; риски, потребительский кредит.*

***Анотація.** У статті обґрунтовано і сформульовано поняття споживчого кредитування. Описано структуру та охарактеризовано складові оцінки цього процесу.*

Виявлено, що в теорії споживчого кредитування існують білі плями.

Виразно що, вивчення системи кредитування фізичних осіб є необхідним, перш за все, стосовно завдань, які стоять перед комерційними банками.

Проведено аналіз динаміки та структури банківських споживчих послуг. Виявлено причини недостатньої уваги українських комерційних банків. Виходячи з практичного досвіду автора розроблені основні напрями розвитку споживчого кредитування в Україні.

***Ключові слова:** менеджмент; банківські послуги; фінансовий стан; показники; ризики, споживчий кредит.*

***Summary.** In article and formulated the concept of consumer credit. Describes the structure and components of the evaluation described in this process.*

Found that, in theory, there are consumer credit white spots.

Specifically that the study of lending to individuals is necessary, first of all, as to the tasks facing the commercial banks.

The analysis of the dynamics and structure of banking consumer services.

In order to study the issues of consumer credit and the prospects for its development should be solved the following problems:

- Learn the basics of organization of consumer credit;

- To analyze and evaluate the effectiveness of consumer credit in a specific example;

- To consider the problems and prospects of development of consumer lending in Ukraine;

The reasons of the lack of attention of Ukrainian banks.

Based on the practical experience of the author developed the main directions of development of consumer lending in Ukraine.

***Keywords:** management, banking, financial condition, performance, risk, consumer credit.*

Введение.

Популярность потребительского кредитования среди банков набирает обороты. На рынок выходят новые банки, вступающие в конкурентную борьбу за потребителя. Тем более что рынок продаж, по разным оценкам, покрыт финансовыми учреждениями всего на 40-60%. Высокий уровень предоставления услуг потребительского кредитования во всем мире уже многие годы является обычной практикой. Что касается Украины, то показатели развития отечественного рынка потребительского кредитования занимают вторую позицию среди стран СНГ после России.

Это определяет актуальность выбранной темы.